

## Författningsförslag

### Förslag till

### Lag om yrkesmässig försäljning av dyrkverktyg

Härigenom föreskrivs följande

1 § Med dyrkverktyg avses i denna lag föremål som är särskilt utformade för att ersätta nyckel vid öppnande av lås.

2 § Yrkesmässig försäljning av dyrkverktyg får bedrivas endast efter tillstånd.

Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, rikspolisstyrelsen får meddela närmare föreskrifter om försäljningen.

3 § Fråga om tillstånd prövas av polismyndigheten i den ort där rörelsen skall bedrivas.

4 § Tillstånd meddelas för viss tid eller tills vidare och kan förbindas med särskilda villkor och föreskrifter.

När skäl till det föreligger kan tillstånd återkallas.

5 § Den som bedriver tillståndspliktig försäljning är skyldig att efter anmodan av polismyndigheten tillhandahålla upplysning, handling, varuprov och liknande som behövs för tillsynen över efterlevnaden av denna lag och villkor eller föreskrift som har meddelats med stöd av lagen.

Efterkommes ej anmodan enligt första stycket, får polismyndigheten förelägga den uppgiftsskyldige att fullgöra sin skyldighet vid vite.

6 § Till böter eller fängelse i högst sex månader döms den som uppsåtligt eller av grov oaktsamhet

1. bedriver yrkesmässig försäljning av dyrkverktyg utan tillstånd,
2. bryter mot villkor eller föreskrift som har meddelats med stöd av denna lag,
3. lämnar oriktig uppgift vid fullgörande av uppgiftsskyldighet enligt 5 § första stycket.

7 § Talan mot polismyndighetens beslut enligt denna lag förs hos länsstyrelsen genom besvär.

Mot länsstyrelsens beslut förs talan hos kammarrätten genom besvär.

Beslut enligt denna lag skall omedelbart gälla om ej annat förordnas.

8 § Den som har deltagit i tillsyn enligt denna lag eller på annat sätt har tagit befattning med ärende som avses i lagen får ej obehörigen yppa eller nyttja vad han därvid har erfarit om yrkeshemlighet eller afärsförhållande.

---

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1979.

Lagen tillämpas även i fråga om ansökan som görs före ikraftträdandet och avser tillstånd för tid därefter.

## Sammanfattning

Dyrkverktyg får f. n. utan restriktioner säljas till vem som helst. Frågan om en reglering beträffande sådana verktyg har dock tidigare behandlats i ett vidare sammanhang. Den s. k. låsutredningen angav i december 1975 betänkandet (SOU 1975: 19) Konsumentskydd på låsområdet. I betänkandet föreslogs bl. a. en frivillig auktorisation av låssmeder samt tillståndsplikt för tillverkning och innehav av dyrkverktyg. Betänkandet har i dessa delar inte föranlett särskilda samhällsåtgärder.

Sedan början av år 1978 har en s. k. dyrkpistol, som är avsedd för att öppna vissa cylinderlås, sålts till allmänheten. Marknadsdomstolen har i beslut den 27 juni 1978 ogillat ett av konsumentombudsmannen (KO) framställt yrkande om förbud för det berörda företaget att bedriva sådan försäljning.

Bl. a. rikspolisstyrelsen och KO har hemställt att särskilda åtgärder skall övervägas i syfte att förhindra att dyrkverktyg säljs fritt på marknaden.

I den nu framlagda promemorian föreslås att yrkesmässig försäljning av dyrkverktyg i fortsättningen skall få bedrivas endast efter tillstånd. Med dyrkverktyg avses föremål som är särskilt utformade för att ersätta nyckel vid öppnande av lås. Fråga om tillstånd skall prövas av polismyndigheten.

Syftet med den föreslagna lagen är att minska riskerna för att dyrkverktyg kommer till brottslig användning. Enligt förslaget skall dyrkverktyg inte få säljas till allmänheten. I huvudsak bör endast etablerade låssmedsföretag och andra som har ett likvärdigt seriöst behov av dyrkverktyg få köpa sådana verktyg. Tillstånd att bedriva yrkesmässig försäljning av dyrkverktyg bör mot denna bakgrund meddelas endast den som kan antas följa dessa riktlinjer beträffande kundurvalet.

Lagen föreslås träda i kraft den 1 juli 1979.

## 1 Inledning

Dyrkverktyg får f. n. utan restriktioner säljas till vem som helst. Frågan om en reglering på detta område har dock tidigare behandlats i ett vidare sammanhang.

I motioner till 1972 års riksdag hemställdes sålunda att frågan om auktorisation av låssmeder skulle utredas. Motionärerna hänvisade till det ökande antalet inbrottsstölden och risken för att låssmedsverksamhet, för vilken tillstånd inte krävs, utnyttjas i brottsligt syfte. Näringsutskottet delade uppfattningen att frågan om sådan auktorisation borde ut-

redas men anförde att de näringspolitiska argumenten mot ett auktorisationssystem borde prövas noga. Riksdagen begärde att frågan om offentlig auktorisation av låssmeder skulle utredas (NU 1972: 41, rskr 1972: 230).

Mot denna bakgrund tillkallades år 1972 den s. k. låsutredningen för att utreda frågan om utökat konsumentskydd beträffande lås och låsinstallation. Utredningen avgav i december 1975 betänkandet (SOU 1975: 19) Konsumentskydd på låsområdet. I betänkandet föreslogs bl. a. auktorisation av låssmeder samt tillståndsplikt för innehav och tillverkning av nyckelfräsmaskin, spärrat nyckelämne och dyrkverktyg. Betänkandet har efter remissbehandling inte föranlett särskilda samhällsåtgärder i dessa delar. Utredningens förslag om att komplettera byggnadsstadgan (1959: 612) med bestämmelser om inbrottsskydd i byggnader behandlas dock f. n. inom ramen för den genomgripande omarbetning av byggnadslagstiftningen som pågår inom bostadsdepartementet.

Sedan början av år 1978 har en s. k. dyrkpistol, som är avsedd att användas för att öppna en viss typ av lås, marknadsförts bl. a. genom annonser i pressen. Konsumentombudsmannen (KO) har hos marknadsdomstolen ansökt om förbud för företaget att saluhålla dyrkpistolen till privatpersoner. I beslut den 27 juni 1978 har marknadsdomstolen ogillat KO:s talan.

Med anledning av vad som sålunda har förekommit har bl. a. rikspolisstyrelsen och KO hemställt hos regeringen att särskilda åtgärder skall övervägas i syfte att förhindra att dyrkverktyg säljs fritt på marknaden.

Mot denna bakgrund finns anledning att på nytt pröva behovet av kontrollåtgärder från samhällets sida i fråga om dyrkverktyg.

## **2 Bakgrund**

### **2.1 Låsutredningen m. m.**

#### *2.1.2. Remissyttrandena över låsutredningens förslag*

Som tidigare har anförts avgav låsutredningen i december 1975 betänkandet (SOU 1975: 19) Konsumentskydd på låsområdet. I enlighet med sina direktiv har utredningen huvudsakligen bedömt huruvida byggnadstekniska föreskrifter till skydd mot inbrott borde utfärdas samt om auktorisering eller annan prövning erfordrades av de yrkesutövare som arbetar inom låsområdet.

Utredningen föreslog att byggnadsstadgan kompletteras med nya bestämmelser med syfte att åstadkomma förutsättningar för bättre inbrottsskydd i byggnader. Kompletteringen skulle göra det möjligt för statens planverk att utfärda tvingande föreskrifter. Ett gott låsskydd hade enligt utredningen en betydande preventiv verkan särskilt vad gällde tillfällighetsbrotten.

Samhället hade dock hittills inte kontrollerat de yrkesutövare som installerade låsanordningar, reparerade lås eller tillverkade nycklar. Utredningen fann detta av säkerhetsskäl otillfredsställande och föreslog att ett auktorisationssystem infördes för låssmeder. Detta system borde enligt utredningen t. v. vara frivilligt.

Enligt utredningen borde vidare nyckeltillverkning inte få ske utan särskilt tillstånd. Utredningen fann även att tillverkning och innehav av dyrkverktyg borde regleras.

Mot denna bakgrund föreslog utredningen en särskild lag om låsinstallation m. m. Enligt detta förslag fick nyckelfräsmaskin, spärrat nyckelämne eller dyrkverktyg inte tillverkas eller innehas utan tillstånd av länsstyrelse. Förslaget möjliggjorde auktorisation av låssmed. Auktoriserad låssmed behövde inte nu nämnt tillstånd. Förslaget har här intagits som *bilaga A*.

#### *2.1.2. Remissyttrandena över låsutredningens förslag*

Låsutredningens förslag har remissbehandlats. Flertalet remissinstanser fann det angeläget att åtgärder vidtogs från samhällets sida för att förbättra allmänhetens inbrottsskydd. Det förelåg dock delade meningar om en del av utredningens förslag.

Utredningens förslag om att nyckelfräsmaskin, spärrat nyckelämne eller dyrkverktyg inte skulle få innehas eller tillverkas utan länsstyrelsens tillstånd mottogs positivt av de flesta remissinstanserna. Invändningar gentemot förslaget i vad gällde dyrkverktyg framställdes av bl. a. hovrätten för västra Sverige, kommerskollegium, näringsfrihetsombudsmannen (NO) och konsumentombudsmannen (KO). Hovrätten fann det i och för sig önskvärt med ett förbud att utan tillstånd inneha dyrk men ifrågasatte, särskilt med hänsyn till möjligheten att avgränsa vad som skulle vara att hänföra till dyrk, om ett sådant förbud skulle få någon nämnvärd effekt. Även kommerskollegium ställde sig rent allmänt tvivlande inför tanken att man på detta sätt skulle kunna komma till rätta med detta speciella inbrottsproblem. NO påpekade att en person, som avsåg att göra inbrott, inte lät sig hindras av att han saknade tillstånd för innehav av den kanske egenhändigt tillverkade dyrken, KO framhöll att förslaget knappast torde få någon brottsförhindrande effekt — till detta kom att ett tillståndstvång kunde antas komma att kräva en omfattande administrativ apparat.

#### *2.1.3 Ställningstagandet inom regeringskansliet till låsutredningens förslag*

Ställningstagandet till låsutredningens förslag i fråga om auktorisation av låssmeder m. m. redovisades bl. a. i en inom handelsdepartementet upprättad promemoria den 4 maj 1977. Några åtgärder från regeringens

sida ansågs inte vara påkallade i dessa delar. I promemorian sägs bl. a. följande.

Ett genomförande av utredningens förslag om frivillig auktorisation av låssmeder skulle från konsumentsynpunkt inte innebära några större förändringar i förhållande till dagsläget. Konsumenterna kan i dag vända sig till medlemmar av Sveriges låssmedmästares riksförbund (SLR) som i stort sett ställer samma krav på sina medlemmar som enligt utredningens förslag skulle komma att gälla för offentligt auktoriserade låssmeder.

SLR antar som medlem egen företagare som bedriver låssmedsverk-samhet och har förvärvat för en självständig utövare av yrket erforderlig skicklighet och erfarenhet samt gjort sig känd för redbarhet samt även i övrigt befinns lämplig att utöva låssmedsycket. Auktorisation skulle enligt utredningens förslag meddelas låssmed som blivit godkänd vid prövning med avseende på laglydnad och vandel. Den enda egentliga skillnaden mellan utredningens förslag till auktorisationssystem och SLR:s prövning är att den auktoriserande myndigheten i samband med prövningen av laglydnad och vandel skulle kunna inhämta utdrag från polisregister, en möjlighet som SLR saknar.

Det är således tveksamt om en auktorisation enligt utredningens linje skulle komma att innebära några mer påtagliga fördelar för konsumenten.

Den ytterligare säkerhet som eventuellt kan vinnas genom utredningens förslag kan inte anses uppväga den byråkrati och konkurrensbe-gränsning som ett auktorisationssystem skulle komma att medföra.

För att få en viss kontroll över kopieringen av nycklar föreslår utredningen införande av tillståndsplikt för innehav och tillverkning av *nyckelfräsmaskiner*. Det torde vara svårt att utnyttja nyckelfräsmaskiner il-legalt. I regel sker kopieringen av nycklar helt öppet och kunden är oftast anonym för nyckeltillverkaren. För att effektivt förhindra obehö-rig kopiering av nycklar måste dessutom kundens behörighet kontrolleras, ett krav som utredningens förslag inte tillgodoser.

Tillståndsplikt för tillverkning och innehav av *spärrade nyckelämnen* skulle sannolikt innebära att ett nytt system med spärrade profiler — vid sidan av Assas existerande system — måste byggas upp. En rad frågor, som inte kan lösas på grundval av existerande beslutsunderlag, skulle då uppstå, såsom t. ex. utformningen av ett nytt system. Åtgärder från samhällets sida på det här området förutsätter därför ytterligare ut-redning.

Några samhälleliga insatser i fråga om spärrade nyckelämnen kan dock knappast anses motiverade. Enligt vad Assa uppger fungerar deras system relativt tillfredsställande i dag. Förutsättningarna för Assa att förbättra kontrollen på det här området har också ökat genom att före-taget har blivit generalagent för det kanadensiska bolaget Dominion Locks försäljning i Sverige. Dominion Lock är den dominerande sälja-ren av utländska nyckelämnen på den svenska marknaden. Det är i stor utsträckning den okontrollerade hanteringen av utländska nyckelämnen som har vållat problem när det gäller spärrade nyckelämnen. Avstår man från att genomföra någon lagstiftning torde man allmänt sett kunna påräkna större insatser från branschens sida än hittills när det gäller att förbättra kontrollen.

Slutligen bör framhållas att de objekt som, om man gick på utred-